

ÚVOD	7
1. SKELNÉ MATERIÁLY	7
1.1. Definice skelného stavu	8
1.2. Struktura skelného stavu	9
1.2.1. Teorie vycházející z geometrického rozložení atomů v mřížce skla a z povahy meziatomových vazeb	9
1.2.1.1. Goldschmidtovo pravidlo	9
1.2.1.2. Zachariassenova hypotéza neuspořádané mřížky	10
1.2.1.3. Krystalitová teorie Lebeděvova	11
1.2.1.4. Vztah mezi pevností vazby a sklotvorností	11
1.2.2. Teorie vycházející z kinetiky krystalizace taveniny pod teplotou liquidus	11
1.2.2.1. Rychlost vzniku krystalizačních zárodků	11
1.2.2.2. Rychlost růstu krystalů	12
1.3. Odmísení ve sklotvorných taveninách a sklech	12
1.3.1. Systémy, ve kterých dochází k odmísení	13
1.3.2. Růst odmísených částic	13
1.3.3. Výklad stabilního odmísení z hlediska termodynamiky	14
1.3.4. Výklad odmísení na základě strukturních představ	14
1.4. Anorganické sklotvorné systémy	15
1.4.1. Skla průmyslově vyráběná a používaná v běžné praxi	15
1.4.1.1. Křemenné sklo	18
1.4.1.2. Alkalicko-křemičité systémy	19
1.4.1.3. Boritá skla	20
1.4.1.4. Fosforečná skla	21
1.4.2. Skla vyráběná laboratorně pro speciální použití	22
1.4.2.1. Germaničitá skla	22
1.4.2.2. Hlinitá a galitá skla	22
1.4.2.3. Vanadičná skla	23
1.4.2.4. Molybdenová a wolframová skla	23
1.4.2.5. Halogenidová skla	23
1.4.2.6. Chalkogenidová skla	25
1.5. Aplikace anorganických skel v elektrotechnice	25
1.5.1. Skla zátavová a přechodová	25
1.5.2. Skelné pájky	28
1.5.3. Skelné v stvy a povlaky	29
1.5.3.1. Vodivé vrstvy	29
1.5.3.2. Rezistorové vrstvy	30
1.5.3.3. Dielektrické vrstvy	31
1.5.4. Skelné materiály používané při výrobě funkčních prvků elektronických přístrojů	32
1.5.4.1. Fotomaskey	32
1.5.4.2. Televizní obrazovky	32
1.5.4.3. Displeje	34
1.5.4.4. Magnetická hlava	37

1.5.4.5. Polovodiče	38
1.5.4.6. Tuhé elektrolyty	38
1.5.4.7. Skleněná vlákna v optoelektronice	39
- Vlákna pro sdělování na velmi krátké vzdálenosti	43
- Telekomunikační vlákna	44
- Optické vláknové senzory	44
- Vlákna pro přenos energie výkonných laserů	46
- Destičky vláknové optiky.....	46
- Příklady použití destiček v elektrooptických měničích	48
- Optická vazba čočkou a vláknovou optikou	50
- Planární optické vlnovody	50
- Soustava planárních mikročoček	52
- Mikrokanálkové destičky	54
1.5.4.8. Skla pro odpory a kondenzátory	56
1.5.4.9. Skla pro piezoelektrické krystalové jednotky	57
1.5.4.10. Skleněné tkaniny na vícevrstvé plošné spoje v elektro- technice	57
1.6. Příprava anorganických skel	59
1.6.1. Tradiční příprava anorganických skel	60
1.6.1.1. Sklářské tavicí pece	60
1.6.1.2. Tvarování skla	61
1.6.1.3. Chlazení skla	64
1.6.1.4. Zušlechťování skla	64
1.6.2. Netradiční způsoby přípravy anorganických skel	68
1.6.2.1. Metody přípravy skelných materiálů rychlým chlazením taveniny	68
- Chlazení v kapalném médiu	69
- Chlazení rozlitím na plochu	69
- Laserové tavení rotujícího vzorku	70
- Tvorba filmu laserovým tavením	70
- Tavení pod vysokým tlakem	71
1.6.2.2. Nereaktivní depozice	73
- Vypařování	73
- Rozprašování	74
1.6.2.3. Reaktivní depozice	74
- Tvorba skleněného filmu	75
- Metody pro výrobu větších skleněných těles	77
1.6.2.4. Metody založené na přípravě gelů	84
- Výroba velkých kusů skla	85
- Příprava vláken	85
- Póvlakové filmy	87
2. SKLOKERAMIKA (skelně krystalické materiály)	89
2.1. Nukleační činidla	89
2.1.1. Vzácné kovy	89
2.1.2. Pt a kovy Pt skupiny	89
2.1.3. Oxidy	89
2.2. Hlavní typy technické sklokeramiky, které se vyrábějí a mají perspektivu dalšího rozvoje	90
2.2.1. Spodumen-eucryptitová sklokeramika	90

2.2.2. Sklokeramika obsahující MgO nebo ZnO	90
2.2.3. Sklokeramika bez alkalických oxidů s vysokým podílem Al_2O_3 ...	90
2.2.4. Lehce tavitelné hmoty bez Al_2O_3 (skelně krystalické pájky)	91
2.2.5. Hmoty s vysokou permitivitou	91
2.2.6. Průhledná sklokeramika	91
2.2.7. Opracovatelná sklokeramika	92
2.2.8. Skelně krystalické materiály se zvýšenou mechanickou pevností	92
2.2.9. Sklokeramika s orientovanou mikrostrukturou	93
2.2.10. Sklokeramika používaná v lékařství	93
2.3. Porovnání nejdůležitějších vlastností sklokeramiky se sklem a keramikou (pevnost, tvrdost a teplotní roztažnost)	93
2.3.1. Porovnání se sklem	93
2.3.2. Porovnání sklokeramiky s keramickými materiály	94
2.4. Příprava sklokeramiky metodou sol-gel	94
2.5. Sklokeramika pro elektrotechniku a mikroelektroniku	95
2.5.1. Měrný odpor - měrná elektrická vodivost	95
2.5.2. Dielektrická konstanta, dielektrické ztráty a dielektrická pevnost	96
2.5.3. Feroelektrické a magnetické vlastnosti	97
2.5.4. Chemické vlastnosti	98
2.5.5. Optické vlastnosti	99
2.6. Přehled vyráběných skelně krystalických materiálů, jejich vlastnosti a použití	100
2.7. Závěr	104
3. KERAMICKÉ MATERIÁLY	105
3.1. Porcelán	105
3.2. Pórovina	107
3.3. Kamenina	108
3.4. Stavební keramika	108
3.5. Žárovzdorná a velmi tvrdá keramika	109
3.5.1. Oxidová keramika	109
3.5.1.1. Slinutý korund	110
3.5.1.2. Stabilizovaný ZrO_2	110
3.5.1.3. Slinutý BeO	112
3.5.1.4. Slinutý MgO	113
3.5.1.5. Oxid thoričitý ThO_2	113
3.5.1.6. Oxid uraničitý UO_2	113
3.5.1.7. Slinutý oxid cíničitý SnO_2	113
3.5.2. Neoxidová keramika - karbidy, nitridy, boridy a silicidy	113
3.5.2.1. Karbidy	114
3.5.2.2. Nitridy	115
3.5.2.3. Boridy	116
3.5.2.4. Silicidy	116
3.6. Keramické materiály pro elektrotechniku	117
3.6.1. Konstrukční a izolační keramické materiály	121

3.6.1.1. Porcelán	123
3.6.1.2. Kamenina	125
3.6.1.3. Steatit	125
3.6.1.4. Stealit	126
3.6.1.5. Forsterit	127
3.6.1.6. Cordierit	127
3.6.1.7. Ultraporcelán	128
3.6.1.8. Porcelit	128
3.6.1.9. Korundová keramika	128
3.6.1.10. Mullit	131
3.6.1.11. Lithná keramika	132
3.6.2. Kondenzátorová keramika	133
3.6.2.1. Dielektrika pro keramické kondenzátory typu 1	134
3.6.2.2. Dielektrika pro keramické kondenzátory typu 2	139
3.6.2.3. Dielektrika pro keramické kondenzátory typu 3	143
3.6.3. Piezoelektrické keramické materiály	148
3.6.3.1. Piezoelektrické měniče	153
3.6.3.2. Použití piezoelektrických prvků v laděných vf obvodech	154
3.6.3.3. Pyroelektrická keramika	155
3.6.4. Optoelektrické keramické materiály	155
3.6.4.1. Světelné hradlo	156
3.6.4.2. Optický modulátor	157
3.6.4.3. Optické filtry	158
3.6.4.4. Displeje	159
3.6.4.5. Optické paměti	160
3.6.4.6. Integrovaná optika	160
3.6.5. Feritová keramika	160
3.6.5.1. Feromagnetismus keramických materiálů	160
3.6.5.2. Keramické měkké ferity	163
3.6.5.3. Keramické tvrdé ferity	163
3.6.5.4. Výroba feritů	164
3.6.6. Polovodivé keramické materiály	165
3.6.6.1. Termistory	166
3.6.6.2. Varistory	166
3.6.6.3. Vysokoteplotní elektrody	166
3.6.7. Keramika s iontovou vodivostí	169
3.6.7.1. Tuhé keramické elektrolyty s kyslíkovou vodivostí	171
3.6.7.2. Tuhé elektrolyty s vodivými Ag^+ a Li^+ ionty	172
3.6.8. Supravodivá keramika	173
Literatura	179